

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ผืนป่าดงพญาเย็น - เขาใหญ่ เป็นส่วนหนึ่งของป่าฝนเขตร้อน มีความโดดเด่นด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ที่ประกอบด้วยชนิดพันธุ์และถิ่นที่อยู่อาศัยที่สำคัญต่อการอนุรักษ์ในถิ่นกำเนิด มีชนิดพันธุ์ที่ขึ้นบัญชีเป็นชนิดพันธุ์ที่หายาก สัตว์ป่าหายาก เช่น ช้างป่า เสือโคร่ง กระทิง วัวแดง นกเงือก ฯลฯ ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกทางธรรมชาติโดยคณะกรรมการมรดกโลกแห่งองค์การยูเนสโก (UNESCO) เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม พ.ศ. 2548 ประกอบด้วยอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ อุทยานแห่งชาติปางสีดา อุทยานแห่งชาติทับลาน อุทยานแห่งชาติคาพระยา และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดงใหญ่ มีพื้นที่รวมกันประมาณ 3,845,082.53 ไร่ หรือประมาณ 6,152.13 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ในจังหวัด นครราชสีมา จังหวัดสระบุรี จังหวัดนครนายก จังหวัดปราจีนบุรี จังหวัดสระแก้ว และจังหวัดบุรีรัมย์ จึงเป็นต้นกำเนิดของลุ่มน้ำสำคัญหลายสายของประเทศไทย (สำนักอุทยานแห่งชาติ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. 2549 : 109)

ปัจจุบันพื้นที่ป่าในประเทศไทยลดลงอย่างรวดเร็ว ในปี พ.ศ. 2504 มีพื้นที่ป่าร้อยละ 53.33 ของพื้นที่ทั้งหมด ปี พ.ศ. 2531 คงเหลือพื้นที่ป่า เพียงร้อยละ 28.03 คิดเป็นพื้นที่ประมาณ 89 ล้านไร่เศษเท่านั้น (เสน่ห์ จามริก และยศ ตันตสมบัติ. 2536 : 135) สาเหตุของการลดลงของพื้นที่ป่าเขตร้อนในประเทศไทย เกิดจากหลายปัจจัยด้วยกัน สาเหตุหลักคือ เกิดจากแนวคิดของคนในการพัฒนาประเทศ แนวความคิดการพัฒนาประเทศของคนในสังคมไทย ได้รับอิทธิพลจากอารยธรรมตะวันตก ซึ่งมีแนวคิดในการพัฒนาว่า การพัฒนาหมายถึง ความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม ซึ่งแนวคิดดังกล่าวสวนทางกับแนวคิดของสังคมตะวันออกซึ่งกล่าวถึงของรัตนานาด ชูกาล นักปรัชญาชาวอินเดีย ซึ่งกล่าวไว้ว่า “อารยธรรมตะวันตกถูกสร้างขึ้นมาก่อนอิฐ ไม้ เหล็ก และฝักรากลึกอยู่ในเมือง แต่อารยธรรมอินเดียก่อกำเนิดขึ้นจากป่า ความคิดที่ดีที่สุดของอินเดียมาจากบุคคลที่ได้ละทิ้งฝูงชน เข้าร่วมเป็นหนึ่งเดียวกับต้นไม้ แม่น้ำลำธาร ต้นคิภาพแห่งป่าเป็นเชื้อเพลิงหล่อหลอมพัฒนาการของสติปัญญา วัฒนธรรมแห่งป่าก่อกำเนิดขึ้นจากกระบวนการเปลี่ยนแปลงอันหลากหลายของสัตว์ พืช นานาชนิด ความผันแปรแห่งฤดูกาล รูป รส เสียง สัมผัส ป่าสอนให้มนุษย์เข้าใจในเอกภาพของความหลากหลาย ซึ่งเป็นหลักประกัน

ของชีวิต เป็นรากเหง้าของประชาธิปไตย และเป็นพื้นฐานของอารยธรรม” (สแตนห์ จามริก และ ยศ ตันตสมบัติ. 2636 : 32) จากระบบแนวคิดของคน นำไปสู่การปฏิบัติและกำหนดแนวทาง ในการพัฒนาประเทศ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 เป็นต้นมา โดยมีได้พิจารณาถึงมิติอื่น ๆ เช่น มิติทางด้าน สังคมและวัฒนธรรม และนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้อย่างฟุ่มเฟือยเพื่อตอบสนองแนวโน้มนโยบาย แห่งรัฐ เป็นเหตุให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม จะเห็นได้ว่าความเสื่อมโทรม ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ ขาดความสมดุล เน้นการเจริญเติบโต ส่งเสริมอุตสาหกรรมส่งออก การทำไม้เชิงพาณิชย์ และ การขยายผลผลิตทางภาคเกษตรเพื่อส่งออกโดยขยายพื้นที่เพาะปลูก การถือครองที่ดิน และ การกระจายรายได้ที่ไม่เป็นธรรม

หลักการบริหารจัดการทรัพยากรตามแนวคิดตะวันตกเป็นการบริหารจัดการแบบ วิทยาศาสตร์ สิทธิชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีมาแต่เดิม ถูกแทนที่ด้วยผลประโยชน์ ทางการค้า และสร้างระบบกฎหมายในลักษณะอำนาจนิยมขึ้นมารองรับแนวทางการพัฒนา หลายฉบับ เช่น กฎหมายป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 ที่เน้นการนำที่ดินในเขตป่าสงวนให้ธุรกิจ ภาคเอกชนเข้าทำการปลูกป่าอุตสาหกรรม เพื่อเพิ่มพื้นที่ป่าให้ครบร้อยละ 40 ตามนโยบายป่าไม้ แห่งชาติ พ.ศ. 2528 การต้องการที่ดินจำนวนมากในการปลูกป่าเศรษฐกิจให้ครบตามเป้าหมาย ยังผลให้มีการจับกุมและขับไล่ราษฎร ทั้งที่หลายแห่งของชุมชนได้ตั้งที่ทำกินอยู่ในพื้นที่ดังกล่าว ก่อนกฎหมายป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 ซึ่งเป็นผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนทุกระดับ เพราะพื้นที่ที่ทางราชการประกาศเป็นเขตป่าสงวน มีคนอาศัยอยู่ในพื้นที่ที่ถูกกำหนดว่าเป็นเขต ป่าสงวน ประมาณ 10 ล้านคน (ศูนย์ข้อมูล กป.อพช. ภาคอีสาน. 2534 : 85) จึงเกิดปัญหาการแย่ง จึงทรัพยากรระหว่างรัฐกับประชาชนตลอดระยะเวลา 40 กว่าปีที่ผ่านมา ในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ ป่าดงใหญ่ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของผืนป่าดงพญาเย็นเขาใหญ่ เดิมเป็นป่าสงวนแห่งชาติป่าดงใหญ่ ตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอปะคำ อำเภอสะพานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ ได้กำหนดเป็นป่าสงวนแห่งชาติ เมื่อปี พ.ศ. 2502 มีเนื้อที่โดยประมาณ 631,250 ไร่ เป็นป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ เต็มไปด้วย พันธุ์ไม้หายากและสัตว์ป่าหายากพันธุ์ ไม้ใหญ่ที่เคยสำรวจพบ ได้แก่ มะค่าโมง มะค่าแต้ ประดู่ ตะเคียนหิน พยุง และชิงชัน สัตว์ป่าที่เคยสำรวจพบ เช่น กูปรี เลียงผา ช้างป่า กระตัง วิวแดง เสือ หมี เก้ง กวาง หมานิน ู และนกชนิดต่าง ๆ อีกทั้งเป็นแหล่งต้นน้ำตามธรรมชาติที่ ไหลตลอดปี ถึง 6 สาย ได้แก่ ชับหวาย ชับน้อย ชับใหญ่ โป่งลิง น้ำหุด และหินเพลิง เป็น แหล่งต้นน้ำลำธารรอง ที่สำคัญของคนในอำเภอโนนดินแดง (คณะกรรมการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม 16 สถาบัน. 2534 : 37)

สถานการณ์ป่าดงใหญ่ประสบปัญหาวิกฤตต่าง ๆ เช่น ปัญหาการลักลอบตัดไม้ และล่าสัตว์ป่า การบุกรุกแผ้วถางป่าเพื่อขยายที่ดินทำกินของราษฎรทั้งในและนอกพื้นที่ การสัมปทานป่า การเช่าพื้นที่ป่า ซึ่งมีเนื้อที่ 23,746 ไร่ โดยบริษัทเอกชนจำนวน 8 บริษัท ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ดงใหญ่ การเข้าไปทำประโยชน์ในพื้นที่ป่าสงวนของบริษัทเอกชน คือ การขุดลอกคลองขนาดเล็ก เพื่อกักเก็บน้ำหล่อเลี้ยงพืชเศรษฐกิจ การฉีดยาฆ่าแมลงเพื่อฆ่าหญ้าบริเวณรอบคันขุดลอก การปรับพื้นที่ป่าเพื่อปลูกพืชเศรษฐกิจ การเกษตรเชิงพาณิชย์ การตัดถนนเข้าสู่เขตป่า กิจกรรมดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศป่าดงใหญ่ เช่น สภาพป่าเกิดการเปลี่ยนแปลงจากพื้นที่ป่าที่เคยอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติกลายเป็นป่าเศรษฐกิจที่มีพืชเพียงไม่กี่ชนิด และสภาพดินเกิดความแห้งแล้ง ป่าไม้ลดลงอย่างรวดเร็ว ความหลากหลายทางชีวภาพลดลง สัตว์ป่าลดจำนวนลง พื้นที่ป่าลดลงจากการบุกรุกป่าเพื่อขยายที่ดินทำกิน แหล่งดินโป่งลดลง เกิดสารเคมีตกค้างในดินและแหล่งน้ำตามธรรมชาติ

ผลสะท้อนที่ตามมาจากการคุกคามป่า สัตว์ป่า และการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่า ในรูปแบบที่ไม่ยั่งยืนเป็นเหตุให้พื้นที่ป่าดงใหญ่ลดลงจากปี พ.ศ. 2502 เคยมีป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ 631,250 ไร่ ในปี พ.ศ. 2531 คงเหลือป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์อยู่ประมาณ 121,500 ไร่ ปริมาณป่าไม้ลดลงถึง 418,750 ไร่ เป็นเหตุให้ช้างป่าออกมาหากินอาหารนอกป่า เกิดความขัดแย้งระหว่างคนกับช้าง ช้างได้รับอันตรายจากคนและไม้มีความปลอดภัยในพื้นที่ป่า คือ ช้างคดหลุมมีขนาดลึก 30-300 เซนติเมตร กว้าง 150-300 เซนติเมตร ที่บริษัทเอกชนขุดไว้เพื่อกักเก็บน้ำหล่อเลี้ยงขุดลอกป่า ช้างได้รับบาดเจ็บ บางตัวถูกยิง ถูกไฟฟ้าช็อต บางตัวติดบ่วงดักสัตว์ของนายพราน อาหารช้างตามธรรมชาติลดลง ดินและน้ำเจือปนสารพิษช้างไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้ ดินโป่งขาดแคลน และบางตัวตายเพราะกินอาหารพิษไร่ของราษฎรที่เจือปนสารพิษ และถูกรบกวนจากการสร้างถนนเข้าสู่เขตป่าเพื่อการขนย้ายไม้ออกจากป่า คนได้รับอันตรายจากช้าง คือ ได้รับบาดเจ็บและตายจากช้างทำร้าย ช้างป่าออกมาหากินอาหารพิษไร่ของราษฎรได้รับความเสียหาย เหตุการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้นำมาสู่ความสนใจศึกษาเกี่ยวกับช้าง คน ป่า แนวทางการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืน เพื่อวิเคราะห์ถึงระบบความสัมพันธ์ระหว่าง ช้าง คน ป่า ในการอยู่ร่วมกันในอดีตและปัจจุบัน วิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาในพื้นที่ สภาพปัญหาที่ช้างออกมาหากินอาหารพิษไร่ของราษฎร และวิเคราะห์ถึงแนวทางการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนระหว่างช้าง คน ป่ารวมทั้งศึกษาด้านองค์ความรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการปัญหาช้างป่า เพราะ ช้าง คน และ ป่า ช่อมเป็นระบบนิเวศเดียวกัน ต่างอาศัยและพึ่งพิงซึ่งกันและกัน มีความสัมพันธ์กันอย่างเกื้อกูล และป่าเป็นแหล่งที่ให้ปรัชญาชีวิตของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และประเพณีที่สอดคล้องกับท้องถิ่น ซึ่งจะ เป็นแนวทางให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนอันเป็นอุดมการณ์สูงสุดของชุมชน ดังคมสืบต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระบบความสัมพันธ์ระหว่างช้าง คน ป่า ในการอยู่ร่วมกันในอดีตและปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัญหา และสาเหตุที่ช้างป่าที่ออกมากินอาหารพืชไร่ของราษฎร
3. เพื่อศึกษาแนวทางการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนระหว่างช้าง คน ป่า

ความสำคัญของการวิจัย

1. เพื่อนำผลการศึกษาระบบความสัมพันธ์ระหว่าง ช้าง คน ป่า ในการอยู่ร่วมกันในอดีตและปัจจุบัน เป็นแนวทางในการสังเคราะห์ในงานวิจัย
2. เพื่อนำผลการศึกษาสถานการณ์ปัญหา และหาเหตุที่ช้างป่าออกมากินอาหารพืชไร่ของราษฎร เป็นแนวทางในการพัฒนาอย่างยั่งยืน
3. เพื่อนำผลการศึกษา แนวทางการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนระหว่าง ช้าง คน ป่า พัฒนาศักยภาพของประชาชนในพื้นที่ และองค์กรชุมชนในระดับเครือข่ายให้มีความเข้มแข็ง และข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม

คำถามหลักในการวิจัย

1. ช้างป่าออกมาหากินอาหารพืชไร่ของราษฎรเป็นผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชนคิดแนวเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคงใหญ่อย่างไร
2. ชุมชนคิดแนวเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคงใหญ่จะมีวิธีการในการแก้ไขปัญหาช้างป่าออกมากินอาหารพืชไร่ได้อย่างไร
3. เพราะเหตุใดช้างจึงออกมาหากินพืชไร่ของราษฎร
4. แหล่งหากินของช้างแต่เดิมเป็นอย่างไร
5. สภาพป่าปัจจุบันมีปัญหาอย่างไร ที่เป็นเหตุให้ช้างออกมากินอาหารพืชไร่ของราษฎร
6. ราษฎรในตำบลลำนางรองจะมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาระยะยาวได้อย่างไร

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัย เรื่อง ช้าง คน ป่า แนวทางการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษาชุมชน
 ดิคนาเวศรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดงใหญ่ จังหวัดบุรีรัมย์ มีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านแนวคิดทฤษฎี

- 1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการป่า
- 1.2 แนวคิดการอนุรักษ์ทรัพยากรป่า
- 1.3 แนวคิดเกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพ
- 1.4 แนวคิดเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการป่า
- 1.5 แนวคิดระบบความสัมพันธ์ระหว่าง ช้าง คน ป่า
- 1.6 พฤติกรรมช้าง
- 1.7 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่า
- 1.8 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. พื้นที่ศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study) บ้านหนองบอน หมู่ 8 ตำบลลำนางรอง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ และมีชุมชนดิคนาเวศรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดงใหญ่ เข้าร่วมในกระบวนการวิจัย

3. เนื้อหาที่ศึกษา

- 3.1 ศึกษากระบวนการความสัมพันธ์ระหว่าง ช้าง คน ป่า ในการอยู่ร่วมกันในอดีตและปัจจุบัน
- 3.2 ศึกษาสถานการณ์ปัญหา และสาเหตุที่ช้างป่าที่ออกมากินอาหารพืชไร่ของราษฎร
- 3.3 ศึกษาแนวทางการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนระหว่าง ช้าง คน ป่า

4. เวลาที่ศึกษา

1 กรกฎาคม 2551 - 30 ตุลาคม 2552 รวมระยะเวลา 1 ปี 6 เดือน

5. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

5.1 ประชากร ที่ใช้ในการวิเคราะห์มีทั้งหมด 120 คน คือ ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่าออกมากินอาหารพืชไร่ของราษฎรทั้งหมด 15 หมู่บ้าน จำนวน 75 คน กลุ่มเครือข่ายด้านการอนุรักษ์ คือ กลุ่มอนุรักษ์ต้นน้ำลำนางรอง จำนวน 15 คน กลุ่มอาสาราษฎรพิทักษ์ป่าดงใหญ่ จำนวน 10 คน ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ 20 คน

5.2 กลุ่มเป้าหมาย ทำการสุ่มตัวอย่างจากประชากร โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม รวม 60 คน ดังนี้

5.2.1 กลุ่มราษฎรบ้านหนองบอน จำนวน 20 คน แบ่งออกเป็น ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำไม่เป็นที่ทางการ จำนวน 4 คน ผู้รู้เกี่ยวกับช้างป่า จำนวน 2 คน ครู จำนวน 3 คน ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่าที่ออกมาหากินอาหารพืชไร่ของราษฎร จำนวน 11 คน

5.2.2 กลุ่มเครือข่ายชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่าที่ออกมาหากินอาหารพืชไร่ของราษฎร จำนวน 14 หมู่บ้าน ตัวแทนหมู่บ้านละ 2 คน รวม 28 คน

5.2.3 ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ / เอกชน จำนวน 12 คน ตัวแทนจากอำเภอ จำนวน 2 คน ตัวแทนองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 3 คน ตัวแทนจากเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคงใหญ่ จำนวน 5 คน เจ้าหน้าที่ดับไฟป่าจำนวน 2 คน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ช้าง หมายถึง ช้างป่าที่อาศัยอยู่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคงใหญ่ และมีอาณาเขตหากินในบริเวณผืนป่า
2. คน หมายถึง กลุ่มราษฎรที่อาศัยอยู่บริเวณรอยต่อของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคงใหญ่ ตำบล ตำนางรอง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์
3. ป่า หมายถึง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคงใหญ่ ซึ่งมีพื้นที่ครอบคลุม 2 อำเภอ ได้แก่ อำเภอปะคำ และอำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ ได้กำหนดเป็นป่าสงวนแห่งชาติ เมื่อ พ.ศ. 2502 มีเนื้อที่โดยประมาณ 631,250 ไร่ ปัจจุบันเหลือพื้นที่ที่ประกาศเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคงใหญ่ เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539 มีเนื้อที่ประมาณ 195,486 ไร่
4. ระบบความสัมพันธ์ระหว่าง ช้าง คน ป่า หมายถึง ความสัมพันธ์ทั้งในอดีตและปัจจุบันทั้งเชิงบวกและเชิงลบระหว่าง ช้าง คน และป่าไม้ อย่างเกื้อกูลพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันอย่างเป็นระบบนิเวศ ช้างอาศัยป่าและพืชพันธุ์ ในป่าในการดำรงชีวิต คนอาศัยป่าในด้านต่าง ๆ เช่นปัจจัย 4 ในการดำรงชีวิต ป่าเป็นแหล่งกำเนิดความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติ มีความหลากหลาย เป็นบ่อเกิดของอารยธรรม ความเชื่อ ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม และ ประเพณี
5. ภูมิปัญญาในการแก้ไขปัญหาช้างป่าออกมาหากินอาหารพืชไร่ของราษฎร หมายถึง ความรู้และประสบการณ์ที่มีมาช้านานของชาวบ้านในการแก้ไขปัญหาช้างป่าออกมาหากินอาหารพืชไร่ของราษฎร บริเวณรอยต่อของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคงใหญ่ ตำบลตำนางรอง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์

6. ชุมชนคิดแนวเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคงใหญ่ หมายถึง บ้านหนองบอน หมู่ที่ 8 บ้าน
ฐานเจ้าป่า หมู่ที่ 12 บ้านป่าไม้สหกรณ์ หมู่ที่ 6 บ้านป่าไม้สหกรณ์ หมู่ที่ 7 บ้านป่าไม้สหกรณ์
หมู่ที่ 11 บ้านคลองโป่ง หมู่ที่ 5 บ้านคลองโป่ง หมู่ที่ 9 บ้านคลองโป่ง หมู่ที่ 13 บ้านคลองหิน
หมู่ที่ 4 บ้านลำนางรอง หมู่ที่ 1 บ้านลำนางรอง หมู่ที่ 10 บ้านหนองเสม็ด หมู่ที่ 3 บ้านหนอง
เสม็ด หมู่ที่ 15 บ้านโคกเพชร หมู่ที่ 2 บ้านโคกเพชร หมู่ที่ 14

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University